

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.

Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. IV. Providentia divina est intentio & electio; quæ non sunt unus
actus secundùm rationem, sed duo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73708)

finem intēntum à providentia ut sit intēntus per modum puri termini seu objecti, & non per modum effectūs.

Igitur quod suprà dicebat Smifing, finem cui non esse effectum providentiæ, intelligendum est de fine cui formaliter, quatenus finis cui est respectu talis providentiæ, specialiter ad ipsum terminatæ; non autem quatenus est finis cuius, vel medium, si comparatur cum alia providentia, ipsum dirigente in finem ulteriorem. Deinde intelligitur de fine cui, quoad esse simpliciter; non quoad tale esse, seu quoad consecutionem mediorum, & finis; nam ut sic, habet rationem effectūs.

117.
Explicatur
exemplis
humanis.
Primum.

Quod his exemplis humanis explicatur: sub humani artificis providentiam cadit non modò res artificata; sed etiam finis cuius, & cui, ad quem illa res ordinatur, v.g. sub providentiam architecti non solum domus cadit, sed etiam inhabitatio domus, & is, cui ad inhabitandum domus construitur; quia intendit architectus non quomodocumque domum construere; sed aptam, quæ à tali homine inhabitetur; unde totum hoc respicit providentiæ architecti, verum solum domum tamquam effectum; inhabitationem verò, & inhabitatorem, ut purum objectum & terminum; si simpliciter ille homo secundum se consideretur: alioqui si spectetur tamquam inhabitator sive inhabitans, sic etiam potest dici effectus; talis etenim architectus efficit talem hominem inhabitantem.

118.
Secundum.

Rursum: quando unus homo alterum per media aliqua ad certum finem perducere intendit, v.g. per divitias ad honores; talis quidem intentionis seu providentiæ effectus non tantum sunt media, & finis acquirendus, verum etiam ipse homo, cui finis est acquirendus; non tamen est effectus ut sit; sed ut talis sit, v.g. ut honoratus sit: est autem sub hac ratione effectus providentiæ; quia providentia non quomodocumque causat finem cuius, sed illum causat seu acquirit alteri; ita ut alter, tali fine acquisito, physicè vel moraliter perficiatur, si perfectibilis sit, ut homo, de quo loquimur, perfectibilis est.

119.
Applicantur
exempla ad
propositum.

Sic ergo in præsentī, Dei providentia, quæ homini providet æternam salutem, non solum versatur circa media, & circa salutem; sed etiam circa ipsum hominem, tamquam effectum suum, non ut homo sit, sed ut sit homo beatus. Ita Aliqui explicant hanc difficultatem. Sed (salvo meliori) hoc idem est ac dicere, beatitudinem esse effectum prædestinationis, & non propriè ipsam naturam prædestinati, de quo suo loco plura.

Resolutio
finalis.

Impræsentiarum maneat verum, providentiam esse effectivam, non solum mediorum, sed etiam finium eo modo, quo jam explicatum est. Ex quo sequitur hoc corollarium: Providentia divina est intentio & electio, ut patet ex Conclus. sequenti.

CONCLUSIO IV.

Providentia divina est intentio, & electio; quæ non sunt unus actus secundum rationem, sed duo.

Prima pars non indiget nisi explicacione terminorum, pro qua, Nota ex Smif. sup. n. 69. intentionem aliquando accipi, prout distinguitur contra rem; non quòd intentio non sit res, sed quia non est simpliciter & proprium esse rei, cuius intentio dicitur, sed imago ejus, vel via ad illam ideoque res, quoad esse proprium, & simpliciter, dicitur res; & ab intentione sic sumptà vocantur species intentionales quædam qualitates impressæ vel expressæ, quibus potentiæ cognoscitive vel utuntur ad cognoscendum, vel formaliter cognoscunt, & imaginantur objectum; nam species impressa est effectivè imago objecti; species verò expressa ab intellectu est formaliter imago objecti; aliæ verò qualitates, & formæ perfectæ, præter has species intelligibiles, & sensibiles, vocantur reales.

Dicitur: *forma perfectæ*; propter vim impressam mobili, impulsivamque mobili, seu potius impulsivam qualitatē, quam Aliqui intentionem appellant, quasi tendentiam & viam, seu potius dispositionem ad terminum, formamque perfectam. Sic virtutem ab arte impressam instrumento, quā movet & applicat instrumentum, appellant intentionem. Verum de intentione sic sumptā non queritur hoc loco; quia talis intentio contra electionem non dividitur.

De qua ergo? De intentione, ut est actus voluntatis, quo voluntas tendit in finem, & quæ sub ratione finis, sive cum respectu ad media, quæ intentio vocatur collativa, & distinguitur contra absolutam, quæ tendit solum in rem, quæ est finis. Et quia finis dupliciter respicit media, idè subdividi potest intentio collativa in eam, quā voluit est finis tamquam effectus mediorum in genere causæ efficientis, seu tamquam per media consequendus; & in eam, quā voluit est finis, tamquam ratio & causa finium mediorum, seu tamquam id, cuius gratia voluit finit media.

Eodem autem modo (inquit Smif. sup. n. 71.) sunt variz acceptiones electionis: nam primò accipitur, prout est idem quòd selectio, seu electio unius præ alio. Verum de electione sic sumptā non queritur hoc loco; quia sic non opponitur intentioni; cum etiam propositis pluribus finibus, unus præ alio intentio possit, & ita seligi per intentionem.

Secundò igitur sumitur electio pro actus voluntatis circa ea, quæ sunt ad finem, id est, circa media, idque vel absolute, quatenus sunt res aliquæ, vel comparative seu collative, in quantum

quantum sunt ad finem; & hoc dupliciter; primo tamquam ad causam; secundo tamquam ad effectum.

Tamen verò (ait idem Auctor n. 72.) simpliciter quicumque voluntatem finis soleant Auctores appellare intentionem finis, & quicumque voluntatem mediorum electionem mediorum: presertim tamen propriè, & intentione pro sola intentione comparativa, & electio pro sola electione comparativa sumitur.

Et ratio acceptionis reddi potest: quia si intentio est voluntas finis, & electio voluntas mediorum; res non est propriè finis, aut mediorum, nisi quatenus exercet rationem finis & mediorum; & hanc non exercet, nisi quatenus (diverso ordine) finis est causa mediorum, & media sunt causæ finis; adeoque non nisi quatenus ad invicem referuntur; sit, ut sola intentio comparativa, quæ est finis, ut relati ad media, intentionis nomen propriè sibi vendicet; ut & nomen electionis sola electio comparativa, quæ est mediorum, ut habentium relationem ad finem.

Et ita queritur hoc loco: utrum providentia divina, quæ est voluntas ordinis rerum in finem, adeoque voluntas comparativa, sit talis intentio, vel electio, vel utraque. Esse autem utramque, liquidò constat ex dictis Conclus. præced. nam id nihil aliud est, quam providentiam veritari tam circa finem ejus, quam circa media. Unde supposita hæc sententia, ibi probata, & confirmata, hæc assertio non indiget alia probatione, aut confirmatione.

Progrediar ergo ad secundam partem Conclusionis, quam docet Theod. sup. n. 80. eumque sequitur Felix sup. diff. 3. n. 10. Probatur primò quod probabilis sit (inquit Smil. sup. n. 76.) intentionem ab electione in nobis realiter distingui: quare in Deo saltem ratione distinguuntur; quia divina concipimus ad similitudinem rerum humanarum, vel aliarum rerum creaturarum; & quæ in nobis, aliisve creaturis sunt divisa secundum rem, in Deo distinguimus ratione. Sic ille.

Quod autem in nobis illa distinguantur realiter, videtur esse Scoti 1. dist. 1. q. 3. §. Quantum ad primum, n. 2. ubi sic ait: Sicut in intellectibus sunt duo actus assentiendi alicui vero complexo, unus quo assentitur alicui verò complexo propter se, sicut principio; alius verò, quo assentitur alicui vero non propter se, sed propter aliud verum, sicut conclusioni propter principium: ita in voluntate sunt duo actus assentiendi bono, unus quo assentitur alicui bono propter se, alius quo assentitur bono propter aliud bonum, ad quod illud bonum refertur, sicut conclusioni assentitur propter principium; conclusio enim suam veritatem habet a principio.

Ista similitudo accipi potest à Philosopho 6. Ethic. ubi dicitur: Quod in mente est affirmatio & negatio, hoc in appetitu est prosecutio & fuga: & ita ultra, sicut in mente est duplex affirmatio, propter se, & propter aliud; ita in appetitu est duplex prosecutio vel adhæsiō propter se, & propter aliud. Sicut ergo assensus principii in nobis realiter distinguitur ab assensu conclusionis; quidni

Tomus II.

similiter intentio, quæ est volitio finis propter se, ab electione mediorum propter finem?

Hoc dicere possum: intentio & electio non habent idem objectum, sive ut quod, sive sub quo; ergo non possunt esse idem actus. Patet Sequela: quia diversa objecta, non unita in aliqua una ratione, sub qua non possunt eodem actu cognosci: id quod adeò verum est, ut ne Deus quidem, nisi omnia cognosceret in uno primo objecto, quod est sua essentia, posset omnia cognoscere actu uno secundum rem. Antecedens vero probatur: quia objectum quod intentionis est res, quæ est finis; objectum quod electionis, ei oppositum, est res, quæ est medium; objectum sub quo intentionis est habitudo rei, quæ dicitur finis, ad medium; objectum sub quo electionis sibi oppositæ est habitudo rei, quæ dicitur medium, ad finem.

Nec refert (inquit Theod. sup. n. 77.) quod volendo directè finem eum habitudine ad medium indirectè seu in obliquo velimus medium, ut terminum habitudinis; & similiter directè volendo medium eum habitudine ad finem, indirectè seu in obliquo velimus finem ut terminum habitudinis: non enim hæc connectio sufficit ad identificandum actum; alioquin esset idem actus, quo ego directè assentior principio, ut principio talis conclusionis, & quo directè assentior conclusioni, ut conclusioni talis principii: essetque idem actus, quo directè cognosco patrem quæ talem, & quo directè cognosco filium quæ talem; ac denique, quo directè cognosco imaginem quæ talem, & quo directè cognosco prototypum quæ tale, & sic de aliis correlativis; quia semper in directa cognitione unius alterum indirectè involvitur. Hoc ergo non sufficit ad actus identitatem; imò potius requirit actuum distinctionem; quia eo ipso, quod directè non cognoscitur unum cognoscendo alterum, sic, ut cognitio unius, & cognitio alterius diversa habeant materialia & formalia objecta; unde non possunt non esse actus à parte rei distincti: aliàs ex diversitate objectorum non poterimus actuum distinctionem sumere. Hucusque Smil.

Permaneat ergo intentionem & electionem in nobis distingui realiter. Et quid mirum, cum intentio efficax, de qua hic agimus, sit causa finalis electionis mediorum? Inter causam autem realem; & effectum realem datur distinctio realis.

Et confirmatur (inquit Felix de Actibus cap. 6. diff. 3. n. 4.) nam à parte rei dari potest intentio efficax, & multo tempore, sine electione mediorum: nam post talem intentionem est consultatio de mediis, & postea sequitur electio. Præterea; sequeretur (ut vult ibidem hic Auctor) ex opposita sententia, eundem actum realiter simul esse amorem & odium, quod videtur absurdum. Patet v.g. quando ex intentione consequendi aliquod bonum, quod diligo, fugio aliquod malum, quod impedit consecutionem boni: quod licet possibile sit

127.

Intentio & electio non habent idem objectum.

Probatio.

128.

Occurritur objectioni.

Smiling.

quidni?

129.

Intentio efficax est causa electionis.

Potest dari intentio efficax sine electione.

Felix.

An idem actus possit esse amor & odium.

in sententia Thomistarum, dicentium, amorem amicitiae, & amorem concupiscentiae esse eundem actum cum diversis respectibus; tamen in sententia Scoti, dicentis, esse duos actus realiter distinctos, est impossibile. Ita Felix.

130.
Non potest
negari di-
stinctio ra-
tionis inter
intentionem
& electionem.

Smiling.

Ut ut sit de reali distinctione inter nostram intentionem electionemque; omnis sane distinctio (inquit Smil. sup. n. 79.) etiam secundum rationem; inter hos actus negari non potest: nam ut distinctos concipimus, & sic loquimur de illis, dicentes, intentionem esse finis; electionem vero esse mediorum; illam esse priorem, hanc posteriorem; quod est primum secundum ordinem intentionis, esse ultimum secundum ordinem electionis; intentionem esse priorem consilio, electionem sequi consilium: est ergo saltem distinctio rationis inter illas; quamquam revera plus quam rationis distinctionem hæc probent, ut patet.

131.
Ex diver-
sitate ob-
jecto-
rum sum-
itur diver-
sas termi-
nationis.

Ut autem sit distinctio rationis saltem, sufficit diversitas objectorum prius declarata; nam ex diversitate objectorum sumitur diversitas terminationis, etiam ejusdem actus, ad illa: & ex diversitate terminationis ejusdem actus distinctio illius in plures actus secundum rationem. Quod non solum in nostris actibus suo modo admitti debet, quatenus unus ad diversa objecta connexa terminatur, sed etiam in divino actu intelligendi & volendi. Sic ille.

Possunt in
nobis aliqua
esse distin-
cta ratione,
quæ etiam
alia sunt in
Deo.

Smiling.

Gratis ergo admissio, quod in nobis non distinguuntur nisi ratione; quid prohibet etiam in Deo sic distinguere? Nam bene possunt in nobis esse aliqua distincta ratione, quæ etiam in Deo sint distincta ratione: v.g. (inquit Smil. sup. n. 81.) existentia, & ejus duratio, ut in nobis, sic in Deo ratione distinguuntur; item intellectus practicus, & speculativus, si uterque convenit Deo, ut multi ajunt, & sic in aliis. Quemadmodum bene possunt aliqua in Deo distinguere formaliter ex natura rei, aut etiam realiter, quæ in nobis etiam similem distinctionem habeant, ut intellectus, & voluntas inter se, & ab essentia intellectuali tam in Deo, quam in nobis ex natura rei formaliter distinguuntur secundum Scotum; & secundum Omnes, paternitas & filio, pater & filius realiter distinguuntur in Deo, & creaturis.

133.
Probat ex
ratione.

Et ratio, cur quoad hoc similitudo inter Deum & creaturam esse possit, est, quod non quavis distinctio, reperta in ente creato; sed ex distinctis compositionibus repugnet divinæ simplicitati; nec semper, quando ex distinctis constituitur unum, talis constitutio sit per compositionem; potest enim esse per identitatem. Ita Theod. Sic ergo, licet in nobis intentio finis, & electio mediorum non essent plures actus realiter distincti (juxta illud: *Vbi unum est propter alterum, ibi est unum tantum*) sed solâ ratione; quid obstat, ne similem habeant distinctionem in Deo?

134.
Obiectio.

Solutio.

Illud, reponit quispiam, obstat; quod inter intentionem & electionem in Deo non sit dependentia secundum rationem: ergo neque distinctio rationis. Respondetur 1. neg. Consc-

quentiam; quippe non est verum dicere, quod dependentia secundum rationem inter actus divinos sit unica & sola ratio distinguendi actus divinos. Sic enim (auditis Smil. sup. n. 82.) non possemus ratione distinguere scientiam simplicis intelligentiæ à scientia visionis in Deo; nec in eodem voluntatem antecedentem à consequente; cum una scientia ab alia, & una voluntas ab alia non dependeat.

Hæc ergo dependentia secundum rationem non est necessaria inter rationes divinas, ut etiam ab altera ratione distinguamus: quemadmodum nec dependentia ex natura rei inter aliquas rationes divinas est necessaria, ut sit inter eas distinctio ex natura rei, ut patet in paternitate, & filiatione, si comparentur cum inspiratione activa; non enim hæc ab illis dependet, & tamen ex natura rei formaliter distinguitur ab illis. Ita Theod.

Dices: volitio, quâ Deus diligit seipsum, ratione distinguitur à seipso, quatenus per illam Deus diligit creaturam, quia divina bonitas est Deo ratio diligendi ipsam, ut sit etiam ratio eidem eodem actu diligendi creaturam. Similiter cognitio divina, ut ad essentiam divinam terminatur, est ratione distincta à seipso, ut terminata ad creaturam; quia divina essentia ita est Deo ratio sciendi ipsam, ut sit eidem ratio sciendi creaturam. Denique, in discursu virtuali, ideo solum dicitur distinguere ratione assensu principii ab assensu conclusionis; quia veritas principii est ita per se nota habenti discursum virtuale, ut eidem sit ratio assentiendi conclusioni per eundem à parte rei actum, quo penetrat tale principium.

Respondet Smiling supra, hæc exempla non esse vera: quia (inquit) etiam si divina bonitas non esset ratio diligendi ipsam, & alia propter ipsam; nec divina essentia esset ratio cognoscendi ipsam, & alia in ipsa; nec in virtuali discursu principium esset ratio assentiendi conclusioni, adhuc ex diversitate objectorum, istius actus ratione distinguere possemus; quia datâ hypothese, adhuc esset diversa terminatio ad diversos hujusmodi terminos seu objecta (simpliciter enim ad diversos terminos non esse diversam terminationem) & ab illa diversâ terminatione sumitur distinctio rationis ejusdem actus à seipso, prout sic variè terminato. Hæc ille.

Et continuo subiungit: Cæterum, etiam de dependentia secundum rationem unius actus ad alium ad distinguendum illos non sit necessaria; est tamen sufficiens, ubi invenitur, ad illam distinctionem, ut in discursu virtuali: nam quia eidem actus secundum rem, quo, habens talem discursum, assentitur principio, est sibi ratio, eum quis per illum assensum ratione distinguimus; quoniam inter causam, sive rationem alicujus, & id, cujus est causa vel ratio, saltem rationis distinctio esse debet. Sic ille.

Infero ergo: ergo etiam ex hac parte est distinctio rationis inter intentionem finis, & electionem mediorum in Deo; argue ad id ad principium.

principale argumentum Respondetur 2. neg. Antecedens negatur, inquam, non esse inter illa dependentiam secundum rationem; nam, etiam in Deo, intentio finis movet voluntatem ad electionem mediorum (inquit Smif. sup. n. 88. quem sequitur Felix de Provid. cap. 1. diff. 3. n. 11.) exclusâ tamen omni causalitate pressè se propriè dictâ, quæ non est nisi inter distincta secundum rem, imperfectionemque involvit ex parte ejus, quod dependet; omnis autem imperfectio à Deo releganda est. Loquimur ergo de dependentia & motione, ut dicitur quæcumque sequelam unius ex altero, etiam ut conditione seu fundamento, secundum rationem tantum distinctâ ab eo, quod dicitur pendere ab illo; hoc enim sensu unam rationem divinam ab altera pendere dicimus. Quid nî igitur similiter dicere liceat, intentionem Dei, quæ est realiter ipse Deus, esse motivum electionis, atque adeo, electionem pendere ab intentione?

Nullum est inconveniens (inquit Felix sup.) quod Deus moveatur ab aliquo attributo; solum inconveniens esset, quod attributum esset primum motivum omni genere primitivis, ita Franciscus.

Et Smif. sup. n. 89. talis (ait) motio nec repugnat in tota latitudine agentis propter finem, nec involvit imperfectionem, ob quam debeat excludi à supremo agente propter finem, ut patebit respondendo fundamentis contrariæ sententiæ.

Præterea; in morali seu metaphorica motione, qualis est motio finis, non solum objectum dicitur movere; sed etiam ille actus, qui eo quomodocumque requiritur ad hoc, ut potentia tendat in objectum; sed tanquam conditio, applicans potentiam objectum: sic enim dicimus cogitatione alicujus rei moveri ad amorem ejus, & suasionem consultoris moveri ad amandum, & prosequendum id, quod consultus esse amandum & prosequendum; & intentione moveri ad electionem, eod quod per cognitionem voluntati applicetur objectum amoris; ut & per consultoris suasionem; ac denique per intentionem, licet finis absolute non applicetur voluntati (sic enim applicatur per cognitionem finis) applicetur tamen finis ut amatus, quatenus amor unit moraliter amatum cum amante; nec enim finis movet ad electionem, nisi ut amatus.

Unde talis applicatio finis per amorem intentionemque finis sufficit, ut intentio ad electionem movere censeatur morali ac metaphorica motione, nisi quid particulare obstat ex parte hujus vel illius agentis propter finem; prout nihil obstat ex parte supremi agentis propter finem declarandum superest, eritque satis declaratum, si responsum fuerit contrariæ sententiæ fundamentis, in quibus contineri videtur tota ratio hæc de re dubitandi. Huc usque Theod.

Rogat aliquis, eequæ ista fundamenta? Primum sumitur ex parte objecti secundum ex parte

actus. Ex parte objecti sic: ejusdem motionis non possunt esse plura objecta motiva adæquata ejusdem rationis; sed essentia seu bonitas divina est objectum omnis divinæ volitionis, idque infinitum; adeoque omnem puram perfectionem, in motivo voluntatis excogitabilem, formaliter complectens: ipsa ergo adæquatur movet divinam voluntatem & ad intentionem finis, & ad electionem mediorum: ac per consequens intentio finis non potest movere ad electionem; nam & ipsa foret objectum adæquatum, utpote infinitum, essentque motiva ejusdem rationis; quia moverent extrinsecè, & quasi efficienter, nec cum subordinatione, quia utrumque est æquè perfectum, sicut est æquè infinitum.

Ad hoc argumentum respondet Felix sup. quod diversa ratione moveant; nam essentia movet sub ratione objecti purè motivi physici; at verò intentio movet motione morali, sicut quis movetur suasionem alterius. Sic ille. Utraque ergo motio est extrinseca & quasi effectiva; sed una est objecti, altera actus; has autem esse diversæ rationis, probatur exemplo in humanis: v.g. (inquit Smif. sup. n. 90.) veritas, quæ est objectum principii, alio modo movet extrinsecè intellectum ad assentiendum veritati conclusionis, quam moveat assensus principii, & aliter in nobis finis movet extrinsecè voluntatem ad electionem mediorum, quam moveat attentio finis.

Et ratio diversitatis est; quia veritas, quæ est objectum assensus principii, movet ut objectum ad assentiendum veritati conclusionis; & similiter finis ut objectum movet ad electionem mediorum; sed assensus principii ad assensum conclusionis, & intentio finis ad electionem mediorum movet ut conditio, applicans objectum motivum assensus conclusionis, & electionis mediorum: & similiter bonitas rei cognitæ movet ut objectum ad amorem ejus; cognitio autem movet ut conditio, applicans motivum amoris objectum. Quæ dependentia unius actus divini ab alio (seu quasi dependentia) ut conditione, applicante objectum alterius actus motivum, negari nequit; quia saltem cognitio divina est conditio applicans divinæ voluntati objectum motivum quod est divina essentia, & talis applicatio sufficit, ut unus actus ad alium moraliter movere dicatur, non obstante motione per essentiam divinam tanquam per objectum.

Ista ergo motionum diversitas in Deo locum habet, hoc tantum discrimine existente, quod motio intellectus & voluntatis, per unum actum intelligendi & volendi, ad alium actum, non sit in Deo permixta causalitati & reali multiplicationi actuum quemadmodum in nobis. Hactenus Smif.

Sed enim dicit aliquis; disparitas est, quod essentialis bonitas Dei, quæ est finis omnium rerum, per seipsam sit satis applicata divinæ voluntati, utpote realiter ei identificata, ut proinde non habeat opus moveri mediante intentione

142.
Solvitur argumentum ex Felice,

Smif.

143.
Aliter movet finis in nobis, aliter intentio finis.

144.
Hæc diversitas etiam in Deo locum habet.

145.
Objectum

Solvitur.

entione: at verò finis movens nostram voluntatem non est per seipsum satis applicatus nostræ voluntati ad movendam illam; & idè opus habet, mediante intentione movere. Respondetur: etiam homo sibi ipsi realiter est identificatus, & tamen quando propter semetipsum aliquid agit, adhuc requiritur applicatio moralis per cognitionem & amorem finis. Adedque loquendo de fine, sub ratione entis, potest esse eadem ratio de Deo, & de nobis. Sin autem loquamur de fine sub ratione finis, seu de applicatione finis, ut rationis volendi ea, quæ sunt ad finem, tunc (inquit Smil sup. n. 91.) gratis & absque fundamento fingitur, finem esse magis applicatum divinæ voluntati, quàm nostræ. Quæ enim est discriminis ratio? cum finis nec in Deo, nec in nobis possit esse ratio volendi ea, quæ sunt ad finem, nisi sit cognitio, & amatus, ita ut cognitio, & amor, intentione finis sit conditio præsupposita finalizationi, & mediorum electioni. Sic ille.

Smiling.

146.

Intentio finis est moralis ad electionem mediorum.

Non inficior, posse quidpiam intelligi ut conditionem dispositionemve alteri præsuppositam, etiam si non sit causa alterius, nec ad alterum movere dicatur; sic enim cognitio essentia divinæ, quàmvis præsupponatur cognitioni personarum, non tamen movet ad eam, sed nego, id habere locum in casu proposito; quia talis conditio, qualis est intentio finis ad electionem mediorum, simul habet rationem motivi moralis ad electionem; quia per intentionem applicatur finis ut amatus, quatenus amor unit moraliter amatum cum amante; nec enim finis movet ad electionem, nisi ut amatus, quod non reperitur in exemplo adducto, & aliis similibus. Atque hæc satis de primo argumento desumpto ex objecto.

147.

Secundum argumentum pro opposita sententia.

Sequitur secundum ex parte actus, estque huiusmodi: Intentio, de qua loquimur, est intentio collativa, quæ finis est volitus sub ratione finis, sicut ut per media consequendus; ergo, si sit perfecta sicut in Deo est, non potest movere ad electionem. Nam talis intentio & electio sunt volitiones duorum correlativorum, quæ talium, ut patet: at volitio unius correlativi non est causa volitionis alterius correlativi; quemadmodum cognitio unius correlativi non est causa cognitionis alterius correlativi, cum relativa sint simul cognitione secundum Philosophum in cap. de His quæ ad aliquid; simul, inquam, cognitione non modò simultate temporis, sed etiam naturæ seu causalitatis: non enim cognitio Sophronisci sub ratione patris Socratis est magis causa cognoscendi Socratem, ut filium Sophronisci, quàm cognitio Socratis ut filii Sophronisci sit causa cognoscendi Sophroniscum, ut patrem Socratis, ut patet. Unde similiter volitio finis sub ratione finis non est magis causa volendi ea, quæ sunt ad finem, quæ talia, quàm volitio horum quæ talium sit causa volendi illum, licet aliud sit de absoluta volitione finis.

148.

Quomodo id sit intelligendum. Felix.

Respondet Felix supra, concedendo cognitionem unius relativi non esse causam cogni-

tionis alterius, quando dantur duæ cognitiones, quod voluit Aristoteles dicens, relativum se simul cognitione; & negando Consequentiam. Diferimè, est quia cognitio aut volitio unius relativi non est conditio applicans motum cognitionis aut volitionis alterius; verò intentio est conditio, applicans objectum electionis, & ita moraliter movet ad electionem. Hæc ille. Post Theodorum sup. n. 92. ubi d. argumentum respondet: volitionem unius relativi non esse causam volitionis alterius correlativi, quatenus duæ volitiones correlativorum sunt; prout nec cognitio unius relativi, quatenus cognitio relativi est, est causa cognitionis alterius correlativi, quod solum Aristoteles voluit, quando docuit relativum esse simul cognitione; si tamen hoc de similitudine naturæ, & non solum de similitudine temporis debet intelligi. Si verò cognitio aut volitio unius relativi sit conditio, applicans motum cognitionis aut volitionis alterius correlativi, eadem moraliter movet ad cognitionem aut volitionem talis correlativi.

Et sic contingit in præsentia materia, de qua agimus; non autem in exemplo secundum illius argumenti: nam pater quæ pater non est motivum cognitionis filii, licet sit principium illius in essendo: objectum autem assensus principii ut sic, seu ut principii, est motivum assensus ad conclusionem; & objectum cognitionis est motivum odii vel amoris eiusdem objecti; & objectum intentionis est motivum electionis mediorum; & sic itaquæ applicans motum, assensus principii movet ad assensum conclusionis; & cognitio boni vel mali ad amorem vel odium, & intentio finis ad electionem mediorum. Ita præfatus Auctor.

Intentio, inquam, non solum imperfecta, ut ibidem notat Smiling, quæ scilicet finis est volitus, ut consequendus per aliqua media indirecte & confusè, sed etiam perfecta, quæ volit finem, ut per hæc media consequendum; ita illa prima intentio solum remota; hæc vero secunda proximè moveat metaphoricè ad electionem talium mediorum. Sive ergo (inquit hic Auctor) ab initio quis perspecta habet media, ad consequendum finem apta, sive perit in inquirendo in eorum notitiam pervenit, semper aliquâ perfectâ intentione movetur ad electionem mediorum in particulari; si tamen semper intentio electionem comitetur. Quod addo: quia incertum valde est, an semper quando per actum electionis directæ quæ vult media propter finem, etiam per actum intentionis velit directè finem ut per media consequendum. Ita Theod. Quem latius vide de hac re sup. n. 93.

Cui si obieciat: ergo etiam à cognitione principii divinus intellectus movetur secundum rationem ad cognitionem conclusionis. Respondet neg. Consequentiam, dicens, adparem esse rationem: nam (inquit) principium ut cognitum non est divinus intellectus conditio cognoscendi conclusionem; quemadmodum

modum finis, ut amatus, est divina voluntati conditio amandi media; sed si per impossibile Deus non sciret in sua essentia principium, adhuc intelligeretur in ea scire conclusionem, cum hæc in essentia representatione principii, la per impossibile representatione principii.

Infer aliquis: ergo intellectus divinus nequidem virtualiter est discursivus, quia non cognoscit conclusionem ex vi cognitionis principii. Responder: hoc requiritur solum ad discursum formalem, quod cognitio principii sit causa cognoscendi conclusionem; ad virtualem autem sufficere, quod principium & conclusio cognoscantur in se, vel in alio objecto, utrumque representante, cum connectione inter illa, & hoc modo discursum virtuale esse in Deo. Ita Theodorus.

Quæ cum ita sint, liquidò constat, intentionem finis in Deo esse ratione priorem electione mediorum; nam hæc prioritas solum est prioritas à quo, consistens, ut alibi diximus, in dependentia unius actus divini ab alio, seu à seipso, inquantum diversimodè terminato: ostensum est autem, divinam electionem ab intentione pendere. Est igitur intentio prior naturæ secundum rationem electione.

Dico: secundum rationem: quia secundum propriam causalitatem non est prior, quemadmodum in nobis hoc modo: intentio est prior electione: quia in nobis, & non in Deo, hi actus sunt realiter distincti, quod ad veram propriamque causalitatem requiritur. Et eandem ob causam non potest divina intentio esse duratione prior electione, etiam si in nobis esset talis prioritas inter hos actus. An autem talis sit in nobis, non est quæstio huius loci; vide eam solutam apud Smiling, sup. n. 94. & trans mecum ad aliam difficultatem hic resolvendam; scilicet, utrum divina providentia sit infallibilis, pro qua instituitur

CONCLUSIO V.

Providentia Divina non fallitur.

Sic cantat Ecclesia in Oratione Dominica: 7. post Pentecosten: Deus cujus providentia in sui dispositione non fallitur. Et verò quid aliud clamat Scriptura Gen. 50. v. 19. Num Dei possimus resistere voluntati? Ac si diceret, non possumus, iuxta illud Ezech. 13. v. 9. Non est, qui tua possit resistere voluntati.

Quid miramur? Voluntas Dei est causa prima, quæ non potest esse dependens ab alia causa, etiam ut removente prohibens: quis ergo Deum impedit, ne omnia quæcumque voluerit faciat? Si autem omnia quæcumque voluit fecit, & quæcumque vult facit, quomodo providentia ejus, quæ est formaliter actus voluntatis, aut saltem eum connotat, potest falli in sua dispositione? An fortè, quia voluntas ejus mutabilis est? Jam ante ostendimus disp. præced. Sect. 1. Conclus. 2. ipsam esse immutabilem,

Et quævis esset mutabilis, adhuc (inquit Smil. sup. n. 54.) verum esset, illam, persistente ipsa, semper impleri, nisi impediat; ex eo enim, quod ipsa posset mutari, seu non esse, postquam fuit, solum sequeretur, voluntatem Dei, quæ non est (licet fuerit) non impleri; quod nihil derogat ipsius infallibili efficacæ, de qua nunc agimus: quemadmodum dicimus, causas naturales seu necessarias, seclusis impedimentis, & posita sufficienti applicatione, necessario necessitate naturali fortiri effectum, licet non necessario sint seu existant, vel non necessario sint applicatæ tales causæ, & sic non necessario existat illarum effectus, quia dicuntur necessario agere, posito quod sint, & applicatæ, nec impediat sint. Eodem igitur modo, necessitas infallibilitatis in agendo posset intelligi competere divinæ voluntati, etiam si per impossibile supponeretur, ipsa voluntas esse in se mutabilis. Tota ergo fallibilitas effectus divinæ voluntatis & providentiæ deberet refundi in aliquod impedimentum consequendi effectum. Ita Theod.

Porro tale impedimentum nullum excogitari potest, cum, ut dictum est, voluntas Dei sit causa prima, cui causa secunda essentialiter subordinatur; adeoque ab hac impediri non potest, sic enim quoad hoc non foret ei subordinata; ac proinde non causa secunda, sed prima, quod implicat. Quod probè sciens D. Aug. Enchir. c. 95. ad nostrum propositum sic ait: Deus noster in celo sursum, in celo & in terra omnia quacumque voluit fecit. Quod utique non est verum, si aliqua voluit, & non fecit (eo modo, quo voluit) & quod est indignius, idè non fecit, quoniam ne fieret, quod voluit omnipotens, voluntas hominis impedivit. Neque enim (ut ibidem ait cap. 96.) veraciter ob aliud vocatur omnipotens, nisi quia quidquid vult potest, nec voluntate cuiuspiam creatura voluntatis omnipotentis impeditur effectus. Sed (inquit eod. lib. c. 102.) quantumlibet sint voluntates vel Angelorum vel hominum, vel bonorum vel malorum, vel illud, quod Deus, vel aliud volentes, quam Deus, omnipotentis voluntas Dei semper invicta est, quæ mala esse nunquam potest, quia etiam cum mala irrogat, iusta est, & profectò quæ iusta est, mala non est.

Ceterum (ut alibi adhuc dixi ex Damasc. lib. 2. de Fide c. 30.) nobis liberum est, vel in virtute persistere, Deumque nos ad eam vocantem sequi, vel à virtute abscedere, hoc est, in vitio herere, ac diabolum, qui citra vim (id est, necessitatem) allam ad id nos vocat, ducem sequi: ut (quomodo loquitur Aug. lib. 2. contra Faustum c. 5.) liberum arbitrium voluntatis, quo vel bonè, vel malè vivitur propter justum iudicium Dei ab omni necessitate vinculo vindicemus. Estò, quod per providentiam divinam dispositum est, infallibiliter eveniat eo modo, quo dispositum est ut eveniat.

Dico signanter: Eo modo, quo dispositum est &c. quia ut satis patet ex dictis Sect. 4. Conclus. 3. & 4. non omnis voluntas Dei est efficacæ absolutæ; sed sola voluntas consequens; & idè sunt aliqui fines, per divinam providentiam

155.

Si Dei voluntas per impossibile foret mutabilis, non idè non esset infallibilis.

Smiling.

156.

Nihil est, quod potest impedire voluntatem Dei.

Adducitur pro hoc auctoritas D. Aug.

Secunda auctoritas.

Tertia.

157.

Per hoc non tollitur libertas nostra.

D. Damasc.

S. Aug.

158.

Non omnis voluntas Dei est efficacæ.

tiam